దైవోపహతులు

జారిపోతున్న సంధ్యాకిరణాల్లో, అరుబయట మండువాలో కూచుని వామనగాయ లాడుకుంటున్న వాళ్ళు ముగ్గురూ—అల్లంతదూరంలో వీధిచివరగా, వెండిపొన్ను చేతికఱ్ఱ విలాసంగా త్రిప్పుకుంటూ, గాలికి మందమందంగా కదులుతున్న పట్టుకండువాను హుందాగా సవరించుకుంటూ వస్తున్న శ్రీరాములుగారిని చూడగానే, ఒక్కసారిగా కళవళపడి, గాభరాగా చింతపిక్కలను కొంగుల్లో దాచేసుకుని, హడావుడిగా లేచినుంచుని, జరీపరికిణీలను కొంచెంగా ముంగాళ్ళమీదకు ఎత్తిపట్టుకుని, ప్రక్కలకు పారిపోయారు బెదురుకళ్ళ లేడిపిల్లల్లాగా.

వినిపిస్తూ వినిపిస్తూవున్న నవ్వులు హఠాత్తుగా ఆగిపోవడంతో, వసారాలో వో మూలగా కూచుని 'రామకోటి' రాసుకుంటూనే గతాన్ని తల్చుకుంటూ కునికిపాట్లు పడుతున్న జానకమ్మ ఒక్కసారి తలయెత్తి మండువాలోకి చూసింది,

అక్కడ ఆడుకుంటున్న ఆ ముగ్గురు ఆడపిల్లలూ కనిపించక పోవడంతో దిగ్భ్రమపడి, శ్రీరామపుస్తకాన్ని కళ్ళకద్దుకుని భద్రంగా అవతలపెట్టి, కళ్ళజోడు తీయకుండానే బయటికి వచ్చి చుట్టుప్రక్కల తేరిపారజూచింది.

ఆ యింటికి కొద్దిదూరంలోవున్న శివాలయానికి కొంచెం ఆవలగా, నీరువుండీ-లేకా ఎండిపోబోతున్న కోనేట్లోకి పడిపోవడానికి సిద్ధంగావున్నాడు ఎర్రగావున్న సూర్యుడు. పాటిదిబ్బమీదినుంచి, ఎద్దుల నదిలిస్తూ, గడ్డిమోపులను ఓ బుజం మీదినుంచి ఇంకో బుజంమీదకు మార్చుకుంటూ, మధ్యమధ్యలో ప్రక్కనున్న సహాభాగినులతో ముసిముసిగా నవ్వుకుంటూ సరదాగా నడుస్తూ వస్తున్నారు ఓ యిద్దరు పాలేళ్ళు.

ఆప్రక్కగా పూజారివారి ఆడబడుచు ఒకామె, మోయలేక మోయలేక నీటిబిందె నొకనాన్ని చంకనెత్తుకుని, భారంగా అడుగులు వేస్తూ ఇంటివేపు నడిచి వెళ్ళిపోతున్నది

ఇంటిని సమీపిస్తూ సమీపిస్తూవున్న శ్రీరాములుగారు ఆ పడుచును అలానిల్చునే, ఒక్కక్షణంసేపు చూచి గోముగా తలపంకించి ఇంటిని సమీపించారు.

తమ్ముడిరాకను చూచిన జానకమ్మ అలాగే కొద్దిసేపు అక్కడ నిల్చుని, హృదయంలోని బాధను కళ్ళల్లో కనిపించకుండా చేయాలని వ్యర్థప్రయత్నం చేసి, ఓడిపోయి, తనూన్మాలంగా తల ప్రక్కకు త్రిప్పుకుని ఒక్క నిట్టూర్పు

విడిచి, మౌనంగా ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది. ఎదురుగ్గా వచ్చిన పిల్లిపిల్లను ఆప్యాయంగా దగ్గరకు తీసుకుని లోపలకు వచ్చిన శ్రీరాములు—వసారాదాటి వ టింట్లోకి వెళుతున్న అత్త గారిని చూసి, పలుకరించబోయి, కాని - పలుకరించలేక, యాంత్రికంగా హాల్లోవున్న మంచ మొకదాన్ని లాక్కుని కూచుని, స్థిమితంగా విశ్రాంతి పుచ్చుకుంటూ చుట్ట ముట్టించాడు.

ఉంగరా లుంగరాలుగా సుళ్ళు తిరుగుతున్న పొగ, మసక చీకటిలో కరిగిపోతూ వింతవింత అందాలు సమకూర్చుకుంటున్నది. ఆ మేఘశకలాల మధ్యగా గోడకు వ్రేలాడుతున్న మేనకా, విశ్వామిత్రుడూ చూచాయగా కనిపిస్తున్నారు.

నిజమే! ఆమెను మెల్లిగా సందిట పొదువుకుని, విశ్వనాథవారి అరుంధతిలా, తెలియని తన్మయత్వంతో మూర్ధాన్నాఘ్రాణించి, బాహ్యాన్నవలోకింప చేయగలిగే సరికి ఎదురుగా ఈ మేనకా, ఈ విశ్వామిత్రుడే,ఇదేగదిలో, ఆనాడూ కన్పించారు.

కానీ అప్పటికీ ఇప్పటికీ ఎంత భేదం!

బాల్యాన్ని వదిలి అప్పుడప్పుడే యౌవనాన్ని తొడుక్కుంటున్న వయసు... కనుపించీ, కనుపించకుండా వున్న వక్షస్థలం... అగరొత్తుల ధూపాలు!... మల్లెపూలలమాలలు!

కిటికీకి దగ్గరగా, తెల్లగా నవ్వుతున్న చంద్రుని

చూస్తూ, వెన్నెట్లో కరిగిపోతున్నట్లుగా నిల్చున్నది లక్ష్మి. వెనగ్గా వెళ్ళి ఆమె చేతులను తనకు దగ్గరగా, తన హృదయానికి దగ్గరగా తీసుకున్నాడు. కానీ—బలంగా దగ్గరకు తీసుకోవడంలో పగిలిన ఆ రెండుగాజులూ... అపశకునమని బెదిరి లక్ష్మి దూరంగా తొలగి నిల్చున్నప్పుడు, తను నవ్వి, మళ్ళా ఆమెను గాఢంగా దగ్గరకు తీసుకున్నాడు! కానీ ఇప్పుడు తెలుస్తున్నది.

తను పిలిచాడు...కట్టుకున్న చీరలాగా వదలని సిగ్గు ఆమెను బాధించింది. ఆమె వంటినిండా పన్నీరు. ఆమె తలలో విరజాజులు.

తన లక్ష్మికి ఆ దృశ్యం—పులుకు చూపులతో, వేదిక ప్రక్కకు లేచిపోతూ, మునిశ్రేష్ఠుణ్ని నివారిస్తున్న మేనకను—చూపించాడు. 'ఇస్సీ' అనుకుంటూ కన్నులరమూతలుగా వాల్చింది.

దూరంగా వున్న చంద్రుడెక్కడికో మబ్బులప్రక్కకు, ఎందుకో తొందర తొందరగా తప్పుకుంటున్నాడు. గది బయట అంతవరకూ వినిపించిన గాజుల గలగలలూ, కోమలుల కింకిణీ స్వనాలూ వినిపించడం ఆగిపోయాయి. గది బయటగా మెడా మెడా పెనవేసుకుంటూ, అన్యోన్యం పొదువుకుంటూ గున్న మామిడిచెట్టుమీద కూర్చున్న పావురాల జత వొకటి లీలగా కన్పిస్తున్నది.

ఆ పావురాల జత కువకువలో, ఆ వలపుల వెల్లు

వలో, ఆ మల్లెపూల వాసనలో, ఆ ప్రకృతి సౌందర్యంలో, అప్పుడు తనూ లక్ష్మి వాళరిలో వాళరు ఐక్యమైనారు— తాత్కాలికమని తెలిక.

అక్కడః అప్పుడు.

పైశాచిక శక్తులూ, పామార్థిక చింతనలూ కలగా పులగంగా కలిసిపోయినవి. కృత్రిమ సభ్యత దూరంగా తొలగిపోయింది. ఈ దేహానికి సంబంధించిన నరాలు ఆమెను తనదగ్గరకు రప్పించి తనను ఆమెకు బానిసనుచేసి, పీల్చి పీడించినవి

అంతరాత్మ మరణించింది. దేహం నియంతలా నాట్యం చేసింది తన కండ్లలోని ఆనందాన్ని ఆమె కండ్లలో నింపుకున్నది.

చివఱకు—

ఏ కలతాలేని మనసుతో ప్రశాంతింగా. హాయిగా నిద్రబోయింది.

* * *

ఇది జరిగి సరిగ్గా ఇప్పటికి ఎనిమిది సంవత్సరాలు. జీవితంలో ఎల్లకాలం వసంతమే తొంగి చూస్తుందని భావించుకుంటూనే, తనకు తెలియకుండానే శీతలాన్ని కూడా ఆహ్వానించాడు. ఆ తదుపరి ఎన్ని అవాంతరాలు, ఎన్ని వికృత పరిణామాలు జరిగిపోయినవి?

ఆలోచనలకు అంతరాయం కలిగించి, ఆరిపోయిన చుట్టను చివరిసారిగా పీల్చి అవతల పారేస్తూ లేచికూచుని, కండువాను బుజంమీదకు వేసుకున్న శ్రీరాములు, వంటింట్లోనుంచి జానకమ్మ దీపం పట్టుకురావడం చూచి, అప్రయత్నంగానే గోడమీదకు, మేనకా—విశ్వామిత్రుల పటం మీదకు దృష్టి నిగుడించాడు.

ఇంకా మేనక విశ్వామిత్రుణ్ని తిరస్కరిస్తూనే వున్నది.
విశ్వామిత్రుడు ప్రాధేయ పడుతూనే వున్నాడు.
కానీ తన సంగతి?
అంతా వ్యతిరేకం!

తనలక్ష్మి తనను అనేకసార్లు రహస్యంగా ప్రాధేయపడింది; కన్నీరు కార్చింది. చివఱకు తనను ఎట్లా చక్కదిద్దాలో తెలీక. తోచక, లాలించింది. ప్రేమలో పొరలాడించింది. కానీ తన అనుమానం సంగతి ఎవరికి చెప్పగలడు? నలుగురికీ చెప్పదగిన విషయములు కావు!

హాలులో వ్రేలాడుతున్న ఇనుపతీగెకు లాంతరు తగిలించి, ఆ వెలుగునీడల్లో కళాకాంతులులేని తమ్ముడి వదనాన్ని చూచి జాలిపడి పలుకరించబోయి, మళ్ళా ఏంమాట్లాడాలో విషయం తెలీక, గృహకార్యం నిమిత్తం వంటయింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది జానకమ్మ.

గాలికి కొద్దిగా కదులుతున్న లాంతరు, నీడలను కనిపెంచి పెద్దవాటినిచేస్తూ వాటిమానాన వాటిని వదిలివేస్తున్నది. శ్రీరాములుగారి కాళ్ళమీద లాంతరు వెలుగు పడి,

కట్టుకున్న బెంగాలీ గ్లాస్కోపంచె మరింత తెల్లగా కన్పిస్తున్నది. కానీ— మొహంమీద వున్నచీకటి తెఱలలాగానే అతని హృదయంకూడా నల్లని మచ్చలమూలంగా కలుషితమై, కలగుండువడి పోతున్నది. దారి తెలియడంలేదు... ఎక్కడికి తన బ్రతుకు తనను ఈడ్చుకుపోతున్నదో తనకే తెలీడం లేదు. జీవితానికి అర్థం ఇంతేనేమో!

లేచినుంచుని మళ్ళీ యదాలాపంగా గోడమీదకు చూశాడు. ఈసారి విశ్వామిత్రుడి పటం నీడల్లో మునిగిపోయి, ఆ ప్రక్కనేవున్న సీతాదేవి, నవ్వుతూ మంటల్లోనుండి బయటకు వస్తున్నది. భర్తచేత అనుమానింపబడిన స్త్రీకి ఇదేనేమో పరీక్ష!

తను, తన లక్ష్మికికూడా ఇదేపరీక్ష పెడితే? దైహికంగా కలుషితమైపోయిన ఆమె కనీసం మానసికంగానైనా పరిశుద్ధురాలవుతుందేమో!

దొడ్లోవున్న కొబ్బరిచెట్ల మధ్యగావున్న చంద్రుడు, ఆనాటి తారను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొంటున్నాడు గామోసు! ఎర్రగా కంది, వున్నాడు.

అవతలి వారింట్లోనుండి ఎవరో, తనబిడ్డకు జోలపాట పాడడం లీలగా వినిపిస్తున్నది.

ఆ కంఠం ఎంతమార్దవంగా వుంది! ఎన్ని ప్రేమభావాలు ఆ కంఠంలో జీరాడుతున్నాయో!

ఆ తల్లిపాట ఎంతో హాయిగా వుంది. అంతకన్నా ఎంతో హాయిగా, సంతృప్తిగా, కోటిసౌఖ్యాల నిచ్చేదిగా

వున్నది, ఆ పిల్లవాడి ఏడుపు. జీతతెం ఆ తల్లీ బిడ్డల ప్రేమ లోనే ఇమిడివుందేమో!

కళ్ళు మూసుకుని, ఆత్మావలోకనం చేసుకొనడానికి యత్నిస్తూ, సప్తమస్థాయీ పంచమస్థాయీ కలిసివున్న ఆ స్వరాలను తన హృదయవీణలో పలికించుకోవాలని బాధ పడుతూ, కిటికీవద్దకు వచ్చి బయటటచూస్తూ నిల్చుండి పోయ్యాడు శ్రీరాములు.

ఆనాడూ—

సరిగా తాను ఇలాగే నుంచుని చూశాడు. ఇప్పటికీ తనకు బాగా జ్ఞాపకంవుంది.

ఎక్కడినుండో తీతువుపిట్ట వికృతంగా అరుస్తూ వుండ డంచూచి, తనకు హఠాత్తుగా మెళుకువవచ్చి, కలలబరువు నిండివున్న కళ్ళతోనే ప్రక్కకు, లక్ష్మి పడుకున్న ప్రక్క వైపు చూశాడు. కానీ అక్కడ లక్ష్మిలేదు.

ఇంత రాత్రిపూట, ప్రక్కమీదనున్న రెండునెలల పసిగుడ్డునైనా గమనించకుండా ఎక్కడికి వెళ్ళిందో? తనలో ఏదో పాడుభావం—

రాక్షసంగా వెయ్యిగొంతుకలతో అరుస్తున్న ఓపాడు భావం, మెసులుతున్నది.

'అది' నిజంకాదనీ, తన భ్రమమాత్రమేననీ; సమా ధానం చెప్పుకోవడానికి ప్రయత్నంచేసి విసిగి వేసారి—ఇదే

కిటికీవద్దకువచ్చి నుంచుని, దొడ్లో ఓమూలగావున్న ఆ మల్లె పొదవైపు అనుకోకుండా చూశాడు.

చూడకుండా వున్నట్లైతే, హాలాహలం కడుపులో వున్నసంగతి తెలీకుండానే, అందరితో నవ్వుతూ మాట్లాడి వుండేవాడేనేమో! కానీ, విధిచేతిలో కీలుబొమ్మలం.

ఏవో సీరెండలు రెండు, ఒకదానిలోఒకటి ఆత్రుతగా కలిసిపోతూ, మల్లెపూల వాసనలను తమలో నింపుకుంటున్నాయి

ఆ సమయంలో తనకెంత కోపంవచ్చింది? కళ్ళు రక్తపూరితాలయినాయేమో ననిపించింది.

అంగాంగం వణికిపోయింది. ఏదో తెలియని చైతన్యం, ఆవేశం, కోపం, భూతాల్లా తనను ఆవరించాయి. ఆ పిచ్చిలోనే వెళ్ళి వారిద్దరి గొంతూ పిసికి చంపేద్దామనుకున్నాడు.

కానీ-యథార్థాన్ని పరికించినకూదట తన కుటుంబం అల్లరికావడం తప్ప ఏముంది? దాసిమూలంగా తను సాధించగలిగేది? అప్పటి తనశాంతం ఇప్పటికీ తన కాశ్చర్యం కలిగిస్తున్నది! అట్లా తను ఆలోచిస్తూ పరధ్యానంలో నిల్చుని వుండగానే, వెనకపాటుగా లక్ష్మి రానే వచ్చింది తను వెనుకకు తిరిగిచూశాడు

చీర కుచ్చెళ్ళు ఎడమచేత్తో పట్టుకుని, కుడిచేత్తో ముంగురులను సవరించుకుంటూ "ఏమిటండీ - ఆలోచిస్తు

న్నారు” అన్నది ఎంతో సుతిమెత్తనగా. ఇంకొక సమయంలో అయితే తను ఎంతో ఆనందం పడిపోయేవాడు. ఆమె నునుకపోలాల మీద చిన్న ఛురితా నొకదాన్నంటించే వాడు. కానీ, అప్పుడు మాత్రం గంభీరంగా ‘ఏమిటీ?’ అన్నట్లుగా ఆమె వేపు తిరిగి, ఆమె కళ్ళల్లో ఏదో అన్వేషిస్తున్నట్లుగా, ఆమె మొహంలో మొహం పెట్టి “ఊఁ!” అంటూ భ్రూయుగ్మాన్ని కుంచించాడు.

దానికే లక్ష్మి ఎంతగానో భయపడ్డది! గభాలున, ఒక అడుగు వెనకకు వేసింది. ‘ఏమిటండీ?’ అంటూ సన్నగా మూలిగి, రెండు నెలల ఆ పసిగుడ్డువైపు చూస్తూ దీనంగా నిల్చుండిపోయింది. నిడుదలై, సోగలైన ఆ కాటుక కండ్లు తన నప్పుడు ఆకర్షించలేదు.

మహర్షులు తమ తపస్సును ధారపోసినా చూడలేని ఆ తనూలావణ్యం తన నప్పుడు ముగ్ధుణ్ని చేయలేదు.

మల్లెపూలకన్న మిన్ననైన ఆమె సౌందర్యం తన నప్పుడు కరిగించలేదు.

అంతే! ఒకరూపు, ఒక నిద్ర, ఒక భోజనంగా వున్న వారు రెండుగా విడిపోయారు. రెండు నెలల పసిగుడ్డుతో సహా లక్ష్మికి, వేరుకాపరం ఏర్పాటు చేయించాడు ఇందులో తప్పేముంది? లోకం తన నెందుకు ఆడిపోసుకోవాలి?

ఎందుకు ఆడిపోసుకుంటున్నదో అర్థంగాక, ఆలోచనలతో తనను తనే హింసించుకోలేక, అక్కగారితో వెళ్తున్నా

ననైనా చెప్పకుండా, విసురుగా బయటికి వచ్చి, విసవిసా పూజారివారి ఆడబడుచు ఇంటివేపు నడక సాగించాడు శ్రీరాములు.

* * *

బియ్యం కడిగి గిన్నెలో పోసుకుని, ఆ పూటకు తమ్ముడిని అక్కడ భోజనం చేయమని చెప్పటానికని హాల్లోకి వచ్చిన జానకమ్మ; శ్రీరాములు అక్కడ లేకపోవడం చూచి ఆశ్చర్యపడి, వాకిట్లోకి వచ్చింది; అక్కడేమైనా వున్నాడేమోనని.

పిండారబోసినట్లున్న ఆ వెన్నెట్లో శివాలయం దాటి, ప్రక్క వీధిలోకి వెళుతున్న ఓవ్యక్తిని చూచి, తమ్ముడేనని నిర్ధారణచేసుకుని, అతని జీవితాన్ని సరిదిద్దలేని తన పెద్దరికానికి తనను తాను తిట్టుకుంటూ, గుమ్మానికి చేరగిలబడి శూన్యంగా పరిసరాలను పరికించింది జానకమ్మ. తనబ్రతుకు సరేసరి! తమ్ముడి బ్రతుకు మాత్రం? నిత్యేపంగా కళకళ లాడుతూవున్న భార్యతో కాపురం చేయవలసిన వాడు. బంగారపు బొమ్మలాంటి వాడు. ఏవేవో మనసులో పెట్టుకున్నాడు అవి బయటకు చెప్పడు. ఏమిటో,! ఎండిపోతున్న చెట్టులాగా నానాటికీ కృశిస్తున్నాడేకాని, జీవితాన్ని సరిదిద్దుకోవాలన్న ఆలోచనే లేదు.

తమ్ముడిని గూర్చి తలపోస్తున్న సమయంలో ఆమె కళ్ళు ఆర్ద్రాలయినవి. జన్మాంతర సంస్కారం మూలంగా, హృదయంలో ఏర్పడిన సున్నితమైన సంబంధం, ఎక్కడో అకస్మాత్తుగా తేలిపోయి నట్లైంది.

నిజమే! పది సంవత్సరాల క్రితంవరకూ తనకూ ఓ సంసారం అంటూవున్నది. తనూ పిల్లా-జెల్లా కలిగి ఆనందం అనుభవిస్తాననుకొన్నది వారిమూలంగా తన జన్మ తరిస్తుం దనుకున్నది. కానీ ఆరాత్రి తర్వాత—

ఆ రాత్రి నెల్లా మర్చిపోవడం?

గులాబీపూలు తలలో ముడుచుకొంటూండగానే సుళి పన్నీరు జల్లినందువలన రవికఅంతా తడిసిపోయింది. వచ్చేసువాసన విపరీతంగావుంది. ఏమీ తోచక, తలుపు దగ్గరగా తను నిలబడి తలదించుకునే వారివేపు చూసీ చూడకుండా చూసింది. ఆయన మాట్లాడేభాష మనసులో మెదుల్తున్నది. కానీ మాటల్లోరాదు. ఆయన పిలిచారు. తనే మని సమాధానం చెప్పిందో! ఎదురుగా వచ్చి, తనచేతులను వారిచేతుల్లోకి తీసుకుని... ఏమిటో ఆ ఆనందం! కలలు తొలగిపోయినవి. ఆ ఆనందం నిజమైనదని తెలుసు తన కళ్లు అరమూతలుగా వాలివున్నవి. వారి నల్లనిజుట్టులో మూసుకు పోతున్న తన కళ్ళను పూర్తిగా తెఱచి, వారి స్వరూపాన్ని తనలో చిత్రించుకోవాలని తన ప్రయత్నం. అనుభూతి, తన కోర్కెలకు సమాధానమైంది ఆ దివ్యక్షణాలు శాశ్వతం

కావాలనుకున్నది. ఆ రాత్రి తెల్లవారకూడదనుకున్నది. ఆ సుఖం దూరమవకూడ దనుకున్నది. కలలకు ఇంతటి పరిపూర్ణమైన సహజత్వం చవిచూచాక, అది స్థిరమై పోవాలని ఆశించింది.

కానీ, తనకంత అదృష్టమా?

తను కట్టినచీర ఇంకా మాసిపోనేలేదు. మూడు రోజుల మధుపర్కాలభారం ఇంకా తీరనేలేదు.

పట్టణానికి ప్రయాణంకావడం, ఆ ప్రయాణంలోనే వారు విషజ్వరంవాతపడి, కన్నుమూయడం, అన్నీ అయిపోయాయి. జీవితం అంటే ఇంతేనేమో!

తనకిక మిగిలింది ఈ తమ్ముడు మాత్రమే. తన నోసటివ్రాత బాగులేక తను బాధపడుతుంటే, అమర్చిన సౌఖ్యాన్ని ఆనందించలేక వాడు బాధపడుతున్నాడు. పిచ్చివాడు.

ఆలోచన పరధ్యానంలో ప్రకృతాన్ని మఱచి గతాన్ని తలపోస్తున్న జానకమ్మ, ప్రక్కయింటివారి పసిపాప తనవద్దకు పరుగెత్తుకురావడం గమనించనేలేదు.

ఆయాసాన్ని మూటగట్టుకువచ్చిన ఆ పసిపాప, జానకమ్మకు దగ్గరగా వెళ్ళి, ఆమె చేయి పట్టుకులాగి, ఆమెను తన వేపుకు తిప్పుకుని “లక్ష్మిపిన్ని పిన్ని అవసరంగా రమ్మన్న

దత్తా" అనిచెప్పి; జవాబుకోసం నిరీక్షించకుండా మళ్ళీ మూసుకుపోయింది.

పోతున్న జలజను చూసి, చెప్పినమాటను జ్ఞాపకానికి తెచ్చుకోటానికి ప్రయత్నించి 'అవసరం' అన్న మాటను స్ఫురణకు తెచ్చుకుని, బెంబేలుపడి, తలుపు దగ్గరకు వేయడం మర్చిపోయి, ముందుకు రెండడుగులువేసి, మళ్ళీ వెనుకకువచ్చి అన్ని తలుపులూ భద్రంగా వేసి, తడబడుతున్న అడుగులతో లక్ష్మి ఇంటివేపుగా నడిచింది జానకమ్మ.

దారిలో, ఇంతటి అంతరాత్రివూట, నీళ్ళ కావళ్ళు మోసుకువస్తున్న ఇద్దరుముగ్గురు పల్లెపిల్లలు ఆమెనుచూసి, తమలోతాము నవ్వుకుని, దూరంగా వెళ్ళిపొయ్యారు. కానీ ఆమె వారిని గమనించక తలవొంచుకు నడుస్తూనేవుంది.

దారిలో పడుకున్న ఓ నల్లకుక్క, నిలువెత్తు రూపమొకటి తనమీద అడుగువేయబోవడం చూచి, భయపడి, దూరంగా తొలగి, మొరగడం ప్రారంభించింది.

అయినా ఈ శబ్దాలేమీ జానకమ్మకు విన్పించినట్లు లేదు.

* * *

గుమ్మంలోకి వచ్చిన ఆడబిడ్డనుచూసి. అసహాయత, ఆదరణా కలిసిన స్వరంతో ఎల్లాగో స్వాగతం పలికి, గుడ్ల నీరు గుడ్లకుక్కుకుంటూనే, ఆమెను తీసుకుని లోపలికి నడిచింది లక్ష్మి. బ్రతకలేక బ్రతుకుతున్న ఆయింటివారిలాగానే గుడ్డిదీపమొకటి ఎగశ్వాస పీల్చుకుంటూ అక్కడ వెలుగుతున్నది ఆ వెలుగునీడల మధ్య ఓ పసిపిల్లవాడి స్వరం 'నాన్నా' అంటూ కలవరిస్తూ మాట స్పష్టంగారాక అణగారిపోతున్నది.

ఆ పసిపిల్లవాడి వదనంలో కళాకాంతులు లేవు! వాడిన తోటకూరకాడ నయం అతనికన్నా! రాలిపోతున్న నక్షత్రా'ల కాంతిలాగా అతని కళ్ళల్లో మిణుకు మిణుకుమంటున్న తేజస్సు... ఎముకలు బయటికి వచ్చిన ఆ చెక్కిళ్ళు... తైలసంస్కారం లేని ఆ జుట్టు... చాలీచాలనందువల్ల చిరిగిపోయిన లాగు మండుతున్న చితిలాగా వున్న ఆ మాతృహృదయం లోని క్షోభను జానకమ్మ అర్థం చేసుకున్నది. బేలగా వున్న జానకమ్మ హృదయం-లోని ఆప్యాయత, కరుణా లక్ష్మికి తెలుసు జానకమ్మ ఆ పిల్లవాడిదగ్గరకు వెళ్ళింది. అతని ప్రక్కన కూర్చున్నది. అతని చేతులను తన చేతుల్లోకి తీసుకున్నది. "బాబూ!" అంటూ ప్రేమగా, జాలిగా, అతని కన్నీరును తన కొంగుతో తుడిచింది.

కానీ, ఆ పిల్లవాడు జానకమ్మను చూసి గుర్తించనైనా గుర్తించలేడు. అయోమయంగా పిచ్చిచూపులు

చూస్తూ "నాన్నా!" అంటూ అదేపనిగా కలవరిస్తూ, ఈ ప్రపంచపు మనుగడనుండి విముక్తి పొందడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

ఆ పసిపిల్లవాడి హృదయం ఇంతగా ఎందుకు గాయపడిందో జానకమ్మకు తెలీలేదు. ఆమె నిస్సహాయంగా లక్ష్మి దగ్గరకు వచ్చి "జరిగిందేమిటి తల్లీ?" అని ఆమెను జాలిగా చూస్తూ ప్రశ్నించింది.

లక్ష్మిమాత్రం ఏమని చెప్పగలదు?

ఆ క్రిందటి రాత్రి 'నాన్నా' అంటూ దగ్గరకు చేరిన ఆ పసివాణ్ని, పురుగును విదిలించినట్లుగా విదిలించి, గొడ్డును బాదినట్లుగా బాదిన ఆ తండ్రి మౌఢ్యాన్ని ఏమని చెప్పగలదు? తల యెత్తకుండానే, "బెంగపడ్డాడు!" అని మాత్రం జవాబు చెప్పి, తన బేలతనాన్ని బయట పడుతుందేమోనని చీరచెంగులో మొహం దాచుకుంది.

జానకమ్మకు తెలుసు, లక్ష్మి హృదయం యెంత సున్నితమో!

తగ్గిపోబోతున్న దీపాన్ని పెద్దది చేయటానికని దగ్గరకు వెళ్ళిన జానకమ్మ, ఆ వెలుగులో పిల్లవాడికి శోష రావడంచూచి, ఆదుర్దాతో "పండ్లరసమయినా పిల్లవాడికిచ్చావా?" అంటూ లక్ష్మి దగ్గరకు వచ్చింది.

లక్ష్మి జవాబు చెప్పలేదు. తలయెత్తి మాత్రము చూచింది.

ఆమె కండ్లలో రెండు కన్నీటిబిందువులు.

జానకమ్మ హడావుడిగా వంట యింట్లోకి వెళ్ళింది. ఆమెను చూసి పొయ్యిలో పడుకుని విశ్రాంతి తీసు కుంటున్న తెల్లపిల్లి ఒకటి దూరంగా తొలగిపోయింది.

జానకమ్మ మౌనంగా మళ్ళీ లక్ష్మిదగ్గరకు తిరిగి వచ్చింది. ఏదో చెప్పబోయింది. కానీ స్వప్నకంఠంతో లక్ష్మి మాట్లాడుతుండం చూచి అప్రతిహతియై అలాగే నిల్చుండిపోయింది.

"వారం రోజులనుండి ఇంట్లో అన్నీ నిండుకున్నాయి. అయినా ఎలాగో గడిచిపోయింది. ఈరోజు ప్రొద్దున బాబు ద్రాక్షపళ్ళు కావాలని ఒకటే గొడవ. ఎక్కడనుంచి తెచ్చి పెట్టను? జీవచ్ఛవాల్లాగా కాలం గడుపుతున్నాం. ఇదీ మా జీవితం."

జానకమ్మకు సమాధానం ఏమని చెప్పాలో తోచ లేదు. ఏదో ఊరడింపుగా మాట్లాడాలని ప్రయత్నిస్తున్నతరు ణంలో, మళ్లీ లక్ష్మి అందుకున్నది.

"మీ యింటినుండి తెచ్చుకో లేదేమని నువ్వడగ వచ్చు. ఎంతకాలమని ఇలా ఇతరులను ఆశ్రయించి కాలం

గడపడం? కట్టుకున్న వారికే బరువైన మా యిద్దరి జీవితం, ఉన్న..." అర్థోక్తిలోనే అందుకుంటూ "పిచ్చిదానా! నేను నీకు పరాయిదాన్నా?" అని మాత్రం పలికి "ఉండు ఇప్పుడే వస్తాను" అంటూ బయటకు వెళ్ళబోయింది జానకమ్మ.

బయలుదేరబోతున్న జానకమ్మను చూసి— ప్రాధేయపూర్వకంగా "ఒక్క క్షణం ఇక్కడవుండు జానకీ, నేను వెళ్ళి వారిని పిల్చుకువస్తాను" అంటూ లక్ష్మి బయలుదేర బోయింది.

"నువ్వా? నువ్వు!" జానకమ్మ ఆశ్చర్యానికి అంతు లేదు.

"అవును. వారెక్కడ వుంటారో, ఉన్నారో నాకు తెలుసు. పసివాడికోసం వారి కాళ్ళమీద పడతాను. నా హృదయంలో చిచ్చు పెట్టవద్దని బ్రతిమలాడుకుంటాను" అంటూ లక్ష్మి, జానకమ్మనుండి జవాబుకోసమైనా నిరీ క్షించకుండా, వెన్నెలపోయి చీకటి క్రమ్ముకుంటున్న ఆ సమయంలో బయటకు అడుగుపెట్టింది.

జానకమ్మకు ఇదంతా అగమ్యంగా వుంది. "ఎందు కని లక్ష్మి ఇంత సాహసం చేస్తున్నది?" ఈ ప్రశ్నకు ఆమెలో సమాధానం లేదు.

అగమ్యంగా, పిచ్చిదానిలాగా ఆమె ఆ పిల్లవాడి

వేపు చూసింది. ఆ పసివాడు మనలోకంలో లేకుండా పడి వున్నాడు.

దీపాన్ని! పెద్దది చేయబోయింది. అది మరింతగా మరణాన్ని సమీపిస్తున్నది. ఏం చేయటానికీ తోచక, ఆమె గుమ్మంలోకి వచ్చి, బయటకు తొంగిచూచింది. నిర్మానుష్యంగా వున్న వీధిలో, చూరుక్రింద నీడల్లో, కొందరు పిచ్చివాళ్ళు, దైవోపహతులు, వైరాగితత్వములు పాడుకుంటూ జాలిగా నవ్వుకుంటున్నారు.